

felé irányuló megújuló érdeklődést. Tanulmányában ezt követően részletesen bemutatta, hogyan is áll a jog és pszichológia publikációk, konferenciák, szervezetek, oktatási anyagok stb. terén, majd áttekintéssel szolgált a terület addigi eredményeiről. Egyesek (pl. Haney, 1980) szerint a jog és pszichológia újbóli előretörését ironikus módon a „szociálpszichológia válsága” is elősegítette, ami nagyban elüt annak eredeti társadalmi kérdésektől való elfordulást sürgető, egyfajta tudományos status quo megőrzését célul kitűző jellegétől. Ezek a kutatók úgy érvelnek, hogy a válság okozta irányvesztés biztathatott arra szociálpszichológusokat, hogy a korábban kevésbé kutatott területekbe ássák bele magukat, melyet tovább erősítettek a polgárjogi mozgalmak megjelenése is (Haney, 1980, 1993). Ogloff (2000, 2001) ezt a harmadik szakaszt hasonlatosnak találta az elsőhöz, amennyiben továbbra is egyoldalú kommunikáció jellemzi a pszichológiától a jog felé, és az egyetemek – akár a 20-as, 30-as években – egyre gyakrabban emelik be a pszichológiát a jogi tanulmányok közé. Bár a jog és pszichológia „nagyobb és jobb”, mint valaha volt, mozgalma az utóbbi évtizedekben viszonylag kevés olyan eredményt mondhat a magáénak, mely túlszárnyalja a század első felében elértet. Két szempontból azonban feltétlenül a fejlődés jelei mutatkoznak. Az első ilyen az intézményesültség. Míg korábban nem állt rendelkezésre olyan egyesület vagy folyóirat, mely képes lett volna egyesíteni a téma iránt érdeklődőket, fenntartva ezzel a kutatás folyamatosságát és fejlődés lehetőségét, ma ezzel mind számolhatunk. A másik a nemzetközivé válás, melyet az alábbi kötet tanulmányai is példáznak. Lösel (1992) például már a kilencvenes évek elején részletes áttekintéssel szolgál a jog és pszichológia németországi fejlődéséről. Az utóbbi évtizedek terjeszkedésének hála, a korábban jellemző kizárólagos észak-amerikai dominancia immár a múlté, a világ legkülönbözőbb pontjairól érkező tanulmányok erősítik a terület fejlődését.

A jövővel kapcsolatban mindig csak óvatos jóslatokat tehetünk, Ogloff (2001) azonban úgy véli, hogy az elmúlt immár több mint egy évszázad tapasztalataiból és hibáiból tanulhatunk. Meglátása szerint öt „gonosszal” kell leszámolnunk ahhoz, hogy garantáljuk a jog és pszichológia további zavartalan prosperálását. Az első az extrém nacionalizmus (*jingoism*) elvetése, a különböző országokból való tudásanyagok integrálása. Ez a kritika elsősorban az amerikaiakkal szemben fogalmazódott meg, akik hajlamosak a határaikon túli példák figyelmen kívül hagyására. A második a dogmatizmustól való elhatárolódás. Ez azt jelenti, hogy a téma szakértőinek nyitottnak kell lenni az új eredmények felé, még ha ez a korábbi, keményvonalas véleményük feladásával is jár. A következő veszély a sovinizmus (*chauvinism*) lehet. Ogloff ezzel a területen dolgozókat szólítja fel arra, hogy a kutatásaik során vegyék figyelembe a nők és kisebbségek szempontjait. Ezt különösen azért tartja fontosnak, mert a jog és pszichológia iránt érdeklődők között mindkét csoport jellemzően alulreprezentált. A naivitás (*naïveté*) a szerző olvasatában a területen működő pszichológusok joggal kapcsolatos ismerethiányát jelenti. Ahogy jelen sorok írója is bevallotta a bevezetőben, a legtöbb pszichológus sem rendelkezik megfelelő és alapos jogi ismeretekkel, ami rányomja a bélyegét mind a kutatásokra, mind a gyakorlatban végzett munkára, egyben kevésbé teszi hitelessé a terület művelőit a jogi szakma képviselői előtt. Végül utolsó „gonoszként” a rövidlátást (*myopia*) emeli ki, ami a jog és pszichológia vizsgálati kérdéseinek szűkösségét mutatja. Annak ellenére tehát, hogy sokkal szélesebb körben is lehetne kutatásokat végezni, a pszichológia legtöbbször megelégszik a maga hagyományos témáival.

Bár még lehetne folytatni a pszichológia jövőjével kapcsolatos ajánlásokat (lásd: 2. táblázat), ahhoz, hogy mélyebb betekintést nyerhessünk a jog és pszichológia harmadik, jelenlegi korszakába, fontos, hogy tisztázzuk az ezzel kapcsolatos fogalmi dilemmákat és megismerjük határterületeit.

1. A terület nevének és definíciójának tisztázása.
2. A jog és pszichológia területén dolgozók identitása.
3. A jog és pszichológia területének biztosítása a pszichológiában.
4. A megfelelő tréning és potenciális munkahelyekre koncentráció a területen tanuló diákok számára.
5. A jog és pszichológia területén dolgozóknak megfelelő ismeretekkel kell bírniuk a jogról.
6. A jog és pszichológia területén való munkát megfelelő elméleti alapokra kell helyezni.
7. Az objektivitás kritériuma mind az elméleti, mind a gyakorlati munkák terén.
8. A jog és pszichológia területének tovább kell terjeszkednie, hogy teljesen lefedhesse a jog területét.
9. Törekvés arra, hogy minél nyitottabbak legyünk más jogrendszerekre.
10. Harc a szexizmussal és etnocentrizmussal szemben.
11. Folytatni kell annak biztosítását, hogy megfelelő támogatással rendelkezzen mind a kutatás, mind a gyakorlati munka a területen.
12. Gyakoribb kommunikáció és támogatás azok között, akik a jog és pszichológia területén dolgoznak.

2. táblázat

A jog és pszichológia mozgalom további fejlődése felé az új évezredben (Ogloff, 2000) –
Javaslatok

II.A terület fogalmi sokszínűsége, határterületei:

1. Fogalmi problémák a jog és pszichológia területén:

Ahogy már a bevezetőben is említésre került, a vizsgált terület elnevezése körül ma is aktív terminológiai vita zajlik. Ennek fényében nem meglepő, hogy Ogloff (2000) a jövő egyik legfontosabb feladatának egy általánosan alkalmazható elnevezés és definíció megtalálását tartotta (vö. 2. táblázat).

Már Haney (1980) is felhívja a figyelmet a jog és pszichológia kapcsolatának problematikus voltára. Míg szerinte a pszichiáterek jól megtalálták pozíciójukat a jog területén belül, az antropológusok és szociológusok pedig a területen kívül, addig a pszichológia továbbra is a helyét keresi valahol a kettő között. Taxonómiájában a pszichológia három potenciális megközelítést bontja ki. Az elsőnél a pszichológia a jogban (*psychology in law*) elnevezéssel él. Ez a terület azt vizsgálja, hogy az egyes jogászok (pl. ügyvédek, bírók) hogyan élnek a pszichológia eszközeivel a jog keretein belül. Ennek két gyakori alkalmazása ismert: a beszámíthatóság megállapítása és azoknak a pszichológiai(nak hitt) praktikák alkalmazása, mellyel az egyes ügyvédek/ügyészek élnek az esküdtszék kiválasztása vagy keresztkérdések során. A pszichológia ilyen, direkt módon való használata mindig felveti a kérdést, hogy vajon a szakmai felkészültség és tudományos ismeretek nem kompromittálódhatnak-e megfelelő pénzügyi „ösztönzőkkel”, ezért ez különösen kényes területet jelent. A második a jelen cikkben már többször használt pszichológia és jog (*psychology and law*) terminus. Haney (1980) olvasatában ez azon vizsgálódásokat fogja össze, melyek, mint önálló, független tudományra tekintenek a jogra és értékeli annak részeit. Ide tartozik az a megközelítésmód, amikor a pszichológus az eljárások egyes tagjainak (pl. bíró, esküdt) döntéshozatalát és motivációit vizsgálja, egyben lehetőséget biztosítva számára arra, hogy javaslatokat tegyen az alkalmazott procedura megváltoztatására és/vagy az egyes félrevívó, negatív hatások (pl. előítéletek) kiküszöbölésére. Végül beszélhetünk a jog

pszichológiájáról (*psychology of law*). A jog pszichológiája a taxonómia szerint arra tesz kísérletet, hogy megmagyarázza, miért van szükség jogra, az emberekben mikor aktiválódik a jogtudat, vagy, hogy az egyes törvényekről hogyan vélekednek. Ugyancsak ide sorolható a jogkövetéssel kapcsolatos pszichológiai motívumok tanulmányozása is, vagy az egyes kényes kérdésekkel (pl. halálbüntetés) kapcsolatos attitűdök pszichológiai háttere. Haney (1980) klasszikus tipológiája nagy hatással volt több szerzőre is, így például Blackburn (1996) is az ő elképzeléseit veszi át.

Traverso és Verde (2001) egészen más tipológiát alakított ki a fent tárgyalt fogalmak alkalmazásával. A jog pszichológiája (*psychology of law*) szerintük a jogot szövegnek tekintő pszichológiai megközelítésmód, melynél a narratív és episztemiológiai háttér vizsgálata lehet a cél. Ők a törvényszéki (*forensic*) pszichológiát is beemelik a tipológiájukba, melynek két fajtáját különítik el: a pszichológia a jogban (*psychology in law*), mely egy egyszerű alkalmazott pszichológiai keretet jelent, ahol a cél nem szükségszerűen a közvetlenül alkalmazott tudás megszerzése, míg a pszichológia a jogért (*psychology for law*) elsősorban kiegészítő (*ancillary*) funkcióval bír, alkalmazott pszichológiai maggal, hangsúlyozottan a jogalkalmazás segítésére.

Mind Haney (1980), mind Traverso és Verde (2001) taxonómiájánál egyaránt az jelenti a problémát, hogy ahelyett, hogy egy jól megfogható definíciót kínálna, csupán a terület ilyen vagy olyan módon való feldarabolását éri el. Ennek feloldására és az egyszerűsége törekszik Ogloff (2000), mikor a terület elnevezésére a jogi pszichológia (*legal psychology*) terminust javasolja, bár maga is megjegyzi, hogy ez félreérthető lehet, hiszen a kettős, pszichológia és jogászképzésben egyaránt résztvevő végzettség nyerik el a jogi pszichológus titulust. Brigham (1999) a törvényszéki pszichológia (*forensic psychology*) kereteit boncolgatva mutat rá, hogy széles definícióval élve ez az egész területet lefedheti, hiszen minden olyan kutatás ide érthető, ami a jogi eljárással kapcsolatban és/vagy tanácsadást és szakértést jelent bármilyen jogi természetű ügyben. Szűkebb értelemben azonban a törvényszéki pszichológia csak azon klinikai szakpszichológusokat és az ő jellegzetes megközelítésmódját jelenti, akik az igazságszolgáltatásban dolgoznak (ilyen értelemben használjuk az alábbi alfejezetben is). Valószínűleg Brown és Campbell (2010) járnak a legközelebb az igazsághoz, mikor a terület egészét (náluk: törvényszéki pszichológiát) többszörös identitású diszciplínaként mutatják be. Érvelésükben négy kritériumot szabnak meg, ami meghatározza, hogy az illető a területen belül milyen helyet foglal el: 1.milyen szerepet tölt be (akadémikus vagy gyakorló pszichológus) 2.mi a tevékenységének fő fókuszja (csak érinti a területet vagy erre koncentrálni) 3.milyen környezetre alkalmazza (pl. rendőrség, börtön, bíróság) 4.milyen gyakran foglalkozik a területtel (alkalmi, néha vagy gyakori). Bármennyire alapos keretet kínál Brown és Campbell (2010), a többszörös identitás kibontása csupán azt erősíti meg, hogy miért nem lehet egységes definíciót adni a területnek. Az alábbi írásban a fogalmi bizonytalanság észben tartásával a jog és pszichológia összetett használatom a terület megnevezésére, Tapp (1976) korszakhatárnak számító cikkének terminológiáját követve.

Az alábbi alfejezetben a jog és pszichológia határterületeinek bemutatásával teszek kísérletet arra, hogy jobban rávilágítsak a jog és pszichológia sajátos identitására. Először a Brigham (1999) szűk definíciója szerinti törvényszéki pszichológia rövid bemutatására kerül sor. Ezt követi a kriminálpszichológia és a rendőrség pszichológiája, melyek egyben szorosan összetartozó és erősen átfedő területek. Végül a jogszociológia és a jog és pszichológia különbségeire kívánom felhívni a figyelmet.

2. Törvénytörési pszichológia:

Az alábbiakban tehát a jog és pszichológia azon részterülete kerül bemutatásra, melyen a klinikai szakpszichológusok dominálnak. Ez természetesen nem jelent éles határvonalat, bizonyosan vannak olyan klinikusok, akik nem ezen a területen mozognak, ahogy nem klinikusok is megtalálhatóak itt, esetleg vannak, akik több területet is magukénak tartanak. A jog és pszichológia határainak elmosódottsága miatt az alábbiakban csak egy általános jellemzőket bemutató keretet kívánok megidézni, mely sok esetben kényszerű módon leegyszerűsítéshez vezet. Blackburn (1996) definíciója jól megragadja a határterület lényegét, amennyiben a törvénytörési pszichológia pszichológiával kapcsolatos információkat szolgáltat a jogi döntések segítése céljából.

A Brigham (1999) tanulmányában kifejtett ellentétek jól rávilágítanak a jog és pszichológia és törvénytörési pszichológia eltérő fókuszára. Ahogy az már többször említésre került, a törvénytörési pszichológiát elsősorban klinikusok űzik, nem kutató pszichológusok. A kliensek és kutatók között alapvető különbség, hogy míg a klinikusok kliensek vizsgálatának segítségével, valamilyen pszichológiai iskola szabályait követve jutnak az információikhoz, addig a kutatók nagyobb populációk vizsgálatának segítségével próbálják elérni ugyanezt, így alapvető módszertani különbségek állnak fenn a területek között. Míg a törvénytörési pszichológus vizsgálódása legtöbbször valamilyen jól körülhatárolt célt szolgál (pl. megállapítani, hogy az illető beszámíthatónak tekinthető-e), addig a kutató ebben a tekintetben szabadabb, hipotéziseket tesz fel és azokat alapos statisztikai eszköztár segítségével vizsgálja. Az eltérő módszertani és tudományfilozófiai álláspontok a kilencvenes évek egyik legnagyobb vihart kavart esete a „visszanyert emlékek” vitájában kristályosodtak ki leginkább (lásd: 3. táblázat). Fontos kiemelni, hogy a klinikai szakpszichológusok hosszú éveket töltenek tréninggel és tanulással még a doktori képzést követően is, hogy elegendően mély tapasztalatra tegyenek szert, tudásukat pedig folyamatos továbbképzésekkel kötelesek frissíteni, ha praxist szeretnének (legalábbis az Egyesült Államokban). Ennek folytán a törvénytörési pszichológus mind tanácsadói, mind szakértői tanúi szerepet egyaránt elláthat.

A kilencvenes évek elején aktív szakmai diskurzus indult a pszichológián belül, hogy léteznek-e vajon olyan gyermekkori traumatikus emlékek, melyek hosszú ideig felejtésre kerülnek (pszichoanalitikus értelmezés szerint elfojtásra), majd újból előbukkannak. A visszanyert emlékek problematikája azért került reflektorfénybe, mert egyre több és több olyan eset került napvilágra, mikor a jellemzően női páciensek apjukat, nagybátyjukat vagy egyéb hozzátartozójukat kívánták perbe fogni a terápia során felszínre került emlékeik miatt. Egyesek a kezelést nyújtó, döntően pszichoanalitikus háttérű klinikai pszichológusokat vádolták azzal, hogy ők ültették el az erőszak ötletét a klienseik fejében. Magyarul is megjelent könyvében Mollon (é.n.) ezen pszichoanalitikus terapeutákat veszi védelmébe, ismertetve Freud tanításait a visszanyert emlékekkel kapcsolatban.

Valószínűleg soha nem derül fény arra, hogy hány valódi és hány divat-szülte, esetleg önérdékből kreált eset került a bíróság elé a kilencvenes évek elején, a pszichológus szakma mindenesetre arra törekedett, hogy tisztázzák a visszanyert emlékek valószínűségét és természetét. Loftus, Polonsky és Fullilove (1994) gyermekkorukban szexuálisan molesztált nőket vizsgálva az esetek 69%-ában az erőszakkal kapcsolatos tökéletes, 12%-ban részleges, 19%-ban pedig visszanyert emlékezetre bukkant. Ezek az emlékek tartalmukban nem tértek el egymástól, bár a legélesebbek azok számára voltak, akik gyermekkoruktól kezdve tökéletes részletességgel emlékeztek. A visszanyert emlékek hatása változó volt, több esetben képek felidézésére nem voltak képesek az érintettek, csak benyomások, szagok

kerültek elő, intenzitásukban azonban hasonló erővel bírhattak, mint azok, melyekre tökéletesen vagy részlegesen emlékeztek. Az emlékezetben mutatott különbségek ellenére a hatás mindhárom csoportnál ugyanolyan volt, a hatások és tünetek tekintetében nem sikerült különbséget feltárni. A visszanyert emlékezet a szexuálisan bántalmazott személyeknél tehát igenis létező jelenség, az esetek viszonylag nagy százalékában jelen lehet.

3. táblázat

Léteznek-e visszanyert emlékek?

Mart (2006) bevezető/kedvcsináló kötetében ráirányítja a figyelmet a hétköznapi klinikai szakpszichológia és törvényszéki pszichológia között fennálló határozott különbségekre is. Míg egy klinikai pszichológus standardjait a kliens lelki egyensúlya és egészsége diktálja és a legtöbb esetben olyanokat kezel, akik maguk kívánnak változást elérni az életükben, addig a törvényszéki pszichológus a törvény által megfogalmazott kérdésekre és csak azokra keresi a választ. Amennyiben valakiről el kell dönten, hogy egy tett elkövetése során beszámítható volt-e, lényegtelen, hogy az illetővel kapcsolatban a klinikus mit tár fel (pl. gyermekbántalmazástól a súlyos elmezavarig) nem az intervenció, egy lehetséges gyógyulási folyamat elindítása, hanem a bíróság által feltett kérdés körütekintő kiértékelése a cél. Mart (2006) szerint tehát a törvényszéki pszichológusok is hipotézis-ellenőrzést folytatnak, mely képes lehet eldönteni egy ember elmeállapotát egy büntett elkövetése során vagy egy gyermek-elhelyezési per végkimenetelét. További nehézséget jelent, hogy míg a klinikusokat a klienseikkel való empátiára és elfogadásra képzik ki, a törvényszéki pszichológusnak nem az együttérzés, hanem egy adott probléma alapos kiértékelése a feladata. Ez megmutatkozik az ülések beosztásában is: míg egy privát foglalkozáson a kliensnek komoly beleszólása lehet abba, hogy milyen témákkal foglalkozzanak, a törvényszéki pszichológusnak sokkal célratörőbben kell kérdeznie az adott problémáról az illetőt. Az a pszichológusok által gyakran hangoztatott cél, mely más emberek segítségét tűzi ki célul, a törvényszéki pszichológus számára nem mindig elérhető, szakmai véleménye nem a kliense, hanem a jogrendszer érdekeit tartja szem előtt, célja nem az adott személy elfogadása és megértése, hanem szakértői kiértékelés nyújtása egy jogilag dilemmás helyzetben. A döntés súlyát gyakran maguk a törvényszéki pszichológushoz kirendelt kliensek is érzik, akik hajlamosak lehetnek arra, hogy megkíséreljék félrevezetni a pszichológust, annak reményében, hogy az érdekükben dönt majd. Az ülések bíróság által elrendelt volta érthető okokból ellenséges hangulatot szülhet, éppen ezért a törvényszéki pszichológusok vannak kitéve a potenciálisan leginkább agresszív kliens-populációnak. Ezt tetézve gyakran a jogrendszer is további akadályokat görgeszt a szakértők elé. Legtöbbször komoly időnyomás alatt kénytelenek dolgozni, nem az általuk kívánatosnak tartott, hanem a bíróság által kijelölt óraszámban. A beosztásukat könnyen szétzilálhatja a bíróságon való kötelező megjelenés, mely megnehezíti a hétköznapi munkavégzést.

A fentiek figyelembe vételével Mart (2006) azoknak ajánlja a törvényszéki pszichológiát, akik kedvelik az intellektuális kihívásokat és kevésbé tudnak/akarnak elköteleződni a klienseikkel. Az Egyesült Államokban mindemellett ez az alkalmazott pszichológia egyik legjobban fizetett ága, a szakvéleményeket mind a bíróságok, mind az ügyvédek busásan honorálni szokták. Az állás maga legtöbbször biztosnak mondható: kiértékelésre váró esetek mindig lesznek, a pszichológusnak pedig nem saját magának kell népszerűsítene a praxisát, hiszen legtöbbször „házhoz jönnek” az esetek.

3. Kriminálpszichológia

Ahogy a törvényszéki pszichológia, úgy a kriminálpszichológia is speciális területét jelenti a jog és pszichológiának. A kriminálpszichológia, ami a kriminológia egyik ágának is tekinthető, alapvető célként, a bűnelkövetők háttérében álló pszichológiai motívumok feltárását hangsúlyozza. A kriminálpszichológia speciális fókusz miatt tekinthető határterületnek, bár eredményeit a jog és pszichológia is aktívan felhasználja. Egyedi módszerének tekinthető a Gyilkos elmék (*Criminal Minds*) sorozat által is népszerűsített profilozás, melyről immár magyarul is találhat irodalmat a terület iránt érdeklődő közönség (Innes, 2007). Valójában a profilozás nem csak a sorozatgyilkosok, hanem bármilyen hétköznapi elkövető pszichológiai profiljának feltárását jelenti. Ahhoz, hogy átlássuk, a kriminálpszichológia hogyan járul hozzá a bűnesetek megértéséhez, a sorozatgyilkosok helyett célszerű egy hétköznapiabb példát, a szexuális bűnelkövetők profilját bemutatni.

Beech (2010) alapján a szexuális bűnelkövetők öt fajtáját különböztethetjük meg. (1) Az exhibicionizmus a szexuális típusú bűnelkövetések legnagyobb részét, nagyjából egyharmadát adja, mint a parafíliák (szokatlan szexuális érdeklődés) általában, leginkább a férfiakra jellemző. (2) Az internetes elkövetők viszonylag újfajta elkövetési módot alkalmaznak. Minden olyan személy ide sorolható, aki kereskedik olyan képekkel vagy meglátogat olyan oldalakat, mely pedofil tartalommal bír, az interneten cserkészi be áldozatát, esetleg azt használja az általa készített, másokat sértő tartalmak terjesztésére stb. Azon bűnelkövetők is ide tartoznak, akiket pusztán az anyagi haszon megszerzése hajt, és ezért osztanak meg törvénytelen szexuális tartalmakat. (3) Klasszikus csoportot jelentenek a gyermekmolesztálók, akik kiskorúakat szexuálisan bántalmaznak, leggyakrabban azért, mert szexuálisan vonzódnak hozzájuk (pedofília), esetleg visszaélnek az életkoruk adta pozícióval és státusszal (az esetek között gyakori, hogy apa molesztálja mostohagyermekét). (4) Szexuális bűnelkövetők közé tartoznak még az erőszakolók, akik vagy pusztán szexuális (a helyzet kihasználása), vagy düh-vezette, vagy szadista motivációval bírnak. Az erőszakolók áldozatainak az esetek 92%-ban nők. (5) Végül az esetek legkisebb részét teszik ki a szexuálisan motivált gyilkosok, akik azonos motivációs bázissal rendelkeznek, mint az erőszakolók. Beech (2010) a szexuális bántalmazás komprehenzív modelljét is bemutatja, mely szerint az elkövetővé válás egyes biológiai (pl. genetika), ökológiai (pl. társadalmi státusz) és neuropszichológiai (pl. prenatális környezet) hatások interakciójának következményeként alakul ki. A modell szerint a szexuális bűnelkövetés nem más, mint egy pozitív visszacsatolási hurok, ami a három szint közös hatásának (pl. érzelmi önszabályozás-problémák és/vagy társadalmi nehézségek) eredményeként alakul ki. Hill (2001) szerint a szexuális elkövetőknél az alapvető problémát az okozza, hogy nem képesek azonosulni (identifikáció) az áldozatukkal, éppen ellenkezőleg, elidegenítik őket maguktól, alapvető empátia-deficittel rendelkeznek.

Mind a Beech (2011), mind a Hill (2001) nyomán bemutatott modell azért különösen fontos, mert az elkövetők pszichológiai mozgatórugóit ismerve lehetőséget nyújtanak a szexuális bűnelkövetők hajlamainak csökkentésére, esetleg felszámolására. (a lehetséges technikákról lásd: Harkins és Thomas-Peters, 2010) A kriminálpszichológia tehát nem csupán a bűnözők lélektanát vizsgálja, hanem a rehabilitációjukat, a társadalomba való visszailleszkedésüket is segíteni kívánja, ami ugyancsak jelzi a terület erőteljes alkalmazott fókuszát.